

Kotimajoitusopas

– Ihmiset tekevät kodin

Otti Neuvonen

Opas majoittajalle, majoittujalle ja Kotimajoitusverkoston aktiiveille

Kotimajoituksen tuki ry
Päivitetty 2022

Sisällys

- 4 Johdanto
- 5 Mitä kotimajoitus on
- 6 Toiminnan periaatteet
- 8 Keskeistä kotimajoituksesta
- 11 Vastaanottokeskuksen rooli
- 13 Kotimajoitus käytännössä
- 16 Kotimajoitusverkosto ja Kotimajoituksen tuki ry
- 17 Verkoston toiminta paikallistasolla
- 19 Liite 1: Kotimajoitussopimuspohja
- 24 Liite 2: Keskeistä turvapaikkaprosessista ja paperittomuudesta

Johdanto

Kotimajoitusverkosto tuo turvapaikanhakijoita ja Suomessa asuvia ihmisiä yhteen. Tavoitteemme on, että yhä useampi turvapaikanhakija voi halutessaan asua turvapaikkaprosessin ajan kodissa vastaanottokeskuksen sijaan. Kotimajoitus on yksi harvoista kaksisuuntaista kotoutumista edistävästä malleista, joka mm. vähentää syrjiviä asenteita ja vahvistaa monimuotoisuutta ja yhdenvertaisuutta. Kotimajoitusverkosto pyrkii tekemään kotimajoitusprosessista sekä majoittajalle että majoittujalle mahdollisimman helpon ja sujuvan.

Kotimajoitusverkosto ja sen tukiyhdistys Kotimajoituksen tuki ry organisoivat kotimajoitusta yhteistyössä muiden valtakunnallisten ja paikallisten toimijoiden kanssa. Käytännössä yhdistyksen työntekijät ja Kotimajoitusverkoston aktiivit tukevat uusien kotimajoitusten syntymistä ja kotimajoittajia, kotimajoittujia ja muita turvapaikanhakijoita asumiseen liittyvissä kysymyksissä verkostoyhteistyön kautta.

Tämä opas on tarkoitettu toimimaan kotimajoittajien ja -majoittujien, kotimajoitusta harkitsevien henkilöiden sekä verkoston muiden aktiivien toiminnan tukena.

Mitä kotimajoitus on

Kotimajoitus on vastavuoroinen järjestely, joka tarjoaa molemmille osapuolille mahdollisuuden hyvään ja merkitykselliseen arkeen. Kotimajoituksessa asuvan turvapaikanhakijan elämä Suomessa alkaa mielekkäällä ja ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla. Kotoutuminen nopeutuu, kun kielten oppiminen, verkostojen syntyminen ja suomalaisiin tapoihin tutustuminen tehostuvat. Kotimajoittajalle kodin avaaminen turvapaikanhakijalle on erinomainen tapa tutustua uusiin ihmisiin ja osallistua niin yksilön kuin yhteiskunnankin tasolla erittäin merkitykselliseen kansalaistoimintaan.

Kansainvälistä suojelua hakeva majoitetaan lähtökohtaisesti vastaanottokeskukseen, osana laissa määriteltäviä vastaanottopalveluita. Asiakas voi kuitenkin järjestää majoituksensa myös itse koko vastaanottoajan. Jos asiakas asuu vastaanottokeskuksen ulkopuolella ilmoittamassaan toisessa paikassa, esimerkiksi kotimajoituksessa, hänet rekisteröidään niin sanotuksi yksityismajoitusasiakkaaksi.

Toiminnan periaatteet

VAPAAEHTOISUUS

Kotimajoitus perustuu osapuolten vapaaehtoisuuteen. On kuitenkin tärkeää, että sekä majoittajat että majoittujat pohtivat omia motiivejaan ja odotuksiaan ennen majoituksen alkua. Kotimajoittajalle ei makseta majoituksesta korvausta, ja esimerkiksi kotitöihin majoittuja osallistuu omalla panoksellaan muiden kodin asukkaiden kanssa. Majoittuminen

on vapaaehtoista myös turvapaikanhakijalle, ja hän voi halutessaan palata vastaanottokeskukseen asumaan milloin tahansa. Kannattaa kuitenkin pitää mielessä, ettei paluu samaan vastaanottokeskukseen, jossa on aikaisemmin majoittunut, välttämättä onnistu, vaan turvapaikanhakija voidaan ohjata asumaan myös toiseen vastaanottokeskukseen.

VASTAVUOROISUUS

Kotimajoitusverkostossa ei ole kyse auttajista ja avun saajista, vaan ihmisistä, jotka elävät toistensa rinnalla. Kotimajoituksen tavoitteena on reilu arki, josta kaikki osapuolet ovat omalta osaltaan vastuussa. Vastavuoroisessa yhteiselämässä jokainen voi esimerkiksi välillä tarvita ja tarjota apua. Majoittajalla on kuitenkin oikeus päättää oman kotinsa perussäännöistä, joista on tarpeen keskustella ja sopia ennen majoituksen alkamista osana majoituksen yhteisistä pelisäännöistä sopimista.

LUOTTAMUS JA OIKEUS YKSITYISYYTEEN

Vaikka majoittajan ja majoittujan suhde on tasavertainen, on hyvä muistaa, että majoittaja on kuitenkin valtasuhteessa kodissaan asuvaan turvapaikanhakijaan nähden.

Majoittujalla ei ole velvollisuutta kertoa majoittajalle turvapaikkaprosessin etenemisestä, mutta halutessaan hän voi niin tehdä. (Ks. Liite 2. *Keskeistä turvapaikkaprosessista ja paperittomuudesta*). Yhteisestä sopimuksesta majoittaja voi myös olla turvapaikanhakijan tukena prosessin eri vaiheissa. Majoittajalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta osallistua prosessiin, ja oman osaamisen ja voimavarojen rajat on hyvä tuntea sekä tunnistaa.

Yksityisyyden suoja koskee molempia osapuolia, eikä majoittajalla tai majoittujalla ole oikeutta jakaa esimerkiksi kuvia tai yksityiselämää koskevia tietoja toisesta osapuolesta ilman lupaa. On hyvä pitää mielessä, että turvapaikanhakijana oleminen on jo itsessään salassa pidettävä tieto.

Keskeistä kotimajoituksesta

KUKA VOI TOIMIA KOTIMAJOITAJANA?

Kotimajoitusta voi tarjota jokainen, jolla on kodissaan tilaa ja halu avata kotinsa turvapaikanhakijoille. Kotimajoittajan ei tarvitse olla turvapaikkakakysymysten asiantuntija tai kokenut vapaaehtoistyössä.

NÄIN KOTIMAJOITUS KÄYNNISTYY:

Kotimajoituksia syntyy eri tavoin. Turvapaikanhakija saattaa muuttaa kotimajoitukseen ennestään tutun majoittajan luokse tai kotimajoitus saattaa syntyä majoitusta tarvitsevien ja tarjoamaan halukkaiden ihmisten välillä, jotka eivät ennalta tunne toisiaan. Etenkin jälkimmäisessä tapauksessa Kotimajoituksen tuki ry:llä ja Kotimajoitusverkostolla on usein tärkeä rooli majoittajan ja majoittujan yhteen saattamisessa ja majoitusprosessin tukemisessa.

Jos kotimajoittajaksi ryhtyminen kiinnostaa, kannustamme olemaan yhteydessä Kotimajoituksen tuki ry:hyn kotimajoitusmahdollisuuksien kartoittamiseksi. Jos et vielä tunne turvapaikanhakijaa tai turvapaikanhakijoita, joille olisit halukas tarjoamaan majoituksen, yhdistys voi auttaa yhteyden luomisessa. Yhdistys tarjoaa tukea myös majoituksen valmisteluun tapauksissa, joissa kotimajoitukseen halukkaat osapuolet ovat tutustuneet toisiinsa muilla tavoin, etenkin jos tuleva majoittaja ja majoittuja eivät tunne toisiaan hyvin etukäteen. Tällöin prosessi on seuraava:

1. Täytä yhteydenottolomake verkkosivuillamme <https://kotimajoitusverkosto.fi/yhteys/>. Voit kertoa tarkemmin tilanteestasi ja toiveistasi sekä esittää lisäkysymyksiä. Työntekijät ovat sinuun mahdollisimman pian yhteydessä. Voit myös olla suoraan yhteydessä työntekijöihin soittamalla tai lähettämällä sähköpostia. Tapaamisessa työntekijöiden kanssa keskustelemme mm. kotimajoittajana toimimisesta, majoituksen aloittamisesta, motiiveistasi ja majoitusmahdollisuuksistasi.

2. Jos majoitusta tämän jälkeen halutaan viedä eteenpäin, työntekijät voivat järjestää tapaamisen sinun ja turvapaikanhakijan välillä. Jos kotonasi on riittävästi tilaa, voit majoittaa myös useamman turvapaikanhakijan tai kokonaisen perheen. Tutustumistapaamisessa on mahdollista sopia kotimajoituksen alkamisesta tai pidemmästä tutustumisprosessista,

jonka aikana osapuolet vielä harkitsevat haluavatko aloittaa kotimajoituksen. Tähän voi kuulua mm. lisää tapaamisia, kotiin tutustuminen, mahdollisia viikonloppuvierailuja tms. On tärkeää, että molemmilla osapuolilla on varmuus halukkuudestaan kotimajoitukseen ennen kotimajoituksen aloittamista.

3. Sopiminen kotimajoituksesta: jos tapaamisen/tutustumisen jälkeen molemmat osapuolet ovat halukkaita yhteisasumiseen, turvapaikanhakija voi muuttaa kotimajoittajan luokse. Työntekijät voivat majoittujan pyynnöstä auttaa vastaanottokeskuksen kanssa asioimisessa ja kotimajoituksesta sopimisessa joko suullisesti tai kirjallisesti majoitussopimuksen muodossa (ks. Liite 1. Kotimajoitussopimus pohja). Työntekijöihin kannattaa myös jatkossa olla yhteydessä majoitukseen liittyvissä asioissa. Kotimajoitusverkosto ja sen tukiyhdistys tarjoavat parhaansa mukaan apua ja tukea majoituksen osapuolille. Majoituksen osapuolet ovat vastuussa majoituksesta ja siitä sopimisesta.

Vaikka kotimajoitus ei olisi käynnistynyt tai käynnistymässä tämän mallin mukaan, suosittelemme tutustumaan Kotimajoitusverkoston materiaaleihin, kuten tähän oppaaseen ja olemaan matalalla kynnyksellä yhteydessä työntekijöihin kaikissa kotimajoitukseen liittyvissä kysymyksissä. Kaikki majoittajat ja majoittujat ovat myös lämpimästi tervetulleita mukaan verkoston toimintaan.

Voit liittyä Kotimajoitusverkoston Facebook-ryhmään, jossa on jäseninä majoittajia, majoittujia ja muita verkoston aktiiveja (Kotimajoitusta turvapaikkaa tarvitseville Finland) tai ottaa yhteyttä sähköpostitse: info@kotimajoitusverkosto.fi.

Vastaanottokeskuksen rooli

Kodissa majoittuvalla turvapaikanhakijalla säilyy oikeus vastaanottorahaan ja muihin lakisääteisiin vastaanottopalveluihin. Siksi kotimajoituksessa asuvan turvapaikanhakijan on oltava kirjoilla jossakin vastaanottokeskuksessa. Kirjoilla olo on edellytys myös turvapaikkaprosessin vireillä pysymiselle.

Muut lakisääteiset palvelut, kuten sosiaali- ja terveysterveyst, järjestetään myös ensisijaisesti vastaanottokeskuksen kautta. Jos vastaanotto-keskus sijaitsee eri paikkakunnalla kuin kotimajoitus, turvapaikanhakija on kiireellisissä sairastapauksissa oikeutettu lähimmän terveyskeskus-päivystyksen palveluihin. Kiireettömät tapaukset hoidetaan vastaanotto-keskuksen kautta. Erityistä tukea tarvitsevat turvapaikanhakijat ovat myös oikeutettuja ammatilliseen apuun vastaanottokeskusten kautta.

Jos turvapaikanhakija muuttaa toiselle paikkakunnalle kotimajoitukseen, vastaanottokeskus on yleensä häntä maantieteellisesti tai kulku-yhteyksien perusteella lähinnä oleva vastaanottokeskus. Tavoitteena on hallittu asiakkaiden siirtyminen keskukselta toiseen: lähettävä keskus vastaanottaa asiakkaansa ilmoituksen ns. yksityismajoitukseen siirtymisestä, ja järjestää siirron, eli huolehtii myös siitä, että vastaanottava keskus saa tarvitsemansa asiakastiedot.

Majoituksen on oltava tosiasiallista, eli majoittujan on asuttava siinä osoitteessa, jonka hän on vastaanottokeskukselle toimittanut. On myös tärkeää, että yhteys majoittujan ja keskuksen välillä toimii hyvin. Tämä saattaa vaatia mahdollisuutta liikkua tarvittaessa kotimajoituspaikasta vastaanottokeskukseen. Kotimajoitukseen (esim. yksityismajoitukseen siirtyminen ja siirto toiseen vastaanottokeskukseen tähän liittyen), turvapaikkaprosessiin ja mahdollisiin huolenaiheisiin liittyvissä asioissa kannattaa aina olla yhteydessä vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijään. Yhdistyksen työntekijät voivat myös turvapaikanhakijan halutessa tukea tätä yhteistyötä eri tavoin.

Kotimajoitus käytännössä

Uuden ihmisen muuttaminen kotiin aiheuttaa muutoksia kaikkien osapuolten arjessa. Kun asioista keskustellaan avoimesti ja säännöt sovitaan yhdessä, kotimajoittajan ja -majoittujan yhteinen arki alkaa yleensä sujua varsin mutkattomasti.

Majoittajan kannattaa harkita, miten pitkäksi aikaa hän voi sitoutua majoittamiseen, ja myös tästä asiasta kannattaa sopia. Kotimajoituksen tarjoaminen koko turvapaikkaprosessin ajaksi on toivottavaa. Kummallakin osapuolella on kuitenkin oikeus purkaa kotimajoitus milloin tahansa. On hyvä muistaa, että turvapaikanhakijan vastaanottokeskuspaikan valikoituminen tapahtuu turvapaikkaprosessi- ja kapasiteettitilanteen mukaan. Etenkin isoilla paikkakunnilla keskusmajoituspaikkaa ei välttämättä löydy, ja turvapaikanhakija siirretään siihen vastaanottokeskukseen, jossa on tilaa.

Turvapaikanhakijan on voitava asua majoituksessa myös esimerkiksi majoittajan lomien tai muiden poissaolojen aikana, sillä vastaanottokeskus ei voi ottaa turvapaikanhakijoita lyhytaikaiseen majoitukseen.

Myös etukäteen sovituille lyhyemmille majoituksille on tarvetta. Esimerkiksi viikonloppujen viettäminen vastaanottokeskuksen ulkopuolella kotimajoituksessa saattaa olla monille tervetullut tauko omasta arjesta. Tätä pidemmistä jaksoista vastaanottokeskuksessa asuvien turvapaikanhakijoiden kannattaa sopia etukäteen vastaanottokeskuksensa kanssa.

Kodin säännöistä ja tiloista sekä niiden käytöstä – sekä myös kotitöistä – kannattaa sopia mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja ottaa huomioon kulttuuriin ja uskontoon liittyvät asiat, jotka voivat vaikuttaa yhteiseen arkeen. Tärkeät yhteystiedot on hyvä olla tiedossa ja esillä, kuten myös erilaiset lähialueen palvelut. Vieraiden kutsumisesta, päihteiden käytöstä, hiljaisuudesta, mahdollisista lemmikeistä ja muista käytännön asioista kannattaa keskustella. Yhdessä sovituista säännöistä voi myös tehdä kirjallisen kotimajoitus sopimuksen. On hyvä huomioda, että käytännöt yleensä muovautuvat majoituksen aikana, ja yhteisiä pelisääntöjä saattaa joutua muokkaamaan – ja sekin kannattaa tehdä avoimesti keskustellen.

Aina majoittajilla ja majoittujilla ei ole yhteistä kieltä, mutta tällaisistakin majoituksista on hyviä kokemuksia. Halu kommunikoida, kääntämissovellukset ja elekieli auttavat pitkälle. Yhdistyksen työntekijöillä

on myös käytettävissä puhelintulkkauspalvelu mm. alkukeskusteluita ja majoituksen aikana erityistilanteissa tarvittavaa tukea varten.

Turvapaikanhakija tulee kotimajoitukseen tasavertaisena asukkaana. Tähän kuuluu esimerkiksi oman osuuden hoitaminen yhteisistä kotitöistä. Majoittaminen on vapaaehtoista, eikä siitä saa edellyttää korvauksena rahaa tai ylimääräistä työpanosta. Kuitenkin turvapaikanhakijan asumisesta aiheutuvien ylimääräisten kulujen (esim. vesi tai sähkö) korvaaminen on mahdollista, mutta siitäkin on hyvä sopia etukäteen. Majoittajan kannattaa tarkistaa, pitääkö hänen ilmoittaa uudesta asukkaasta esimerkiksi isännöitsijälle tai muille tahoille. On myös hyvä tarkistaa, että kotivakuutus on kunnossa.

Jos turvapaikanhakijalla on tuloja ja mahdollisuus maksaa asumisestaan, varsinaisen kotimajoituksen sijaan voidaan harkita alivuokrasopimuksen solmimista.

Suomen sosiaaliturvaan kuulumatonta henkilöä ei lasketa kuuluvaksi ruokakuntaan, eikä turvapaikanhakijan tilapäinen asuminen asunnossa vaikuta Kelan mukaan yleistä asumistukea saavan ruokakunnan asumistukeen. Myöskään toimeentulotuessa turvapaikanhakijaa ei huomioida menona eikä tulona. Tarvittaessa työntekijöihin voi olla yhteydessä jos tähän liittyen ilmenee epäselvyyksiä.

Majoittajan on hyvä tiedostaa haastavat olosuhteet, joista turvapaikanhakijat tulevat, ja että matka Suomeen on monilla ollut pitkä ja vaikea. Oma tila ja turvallinen, rauhallinen ympäristö on siksi monille turvapaikanhakijoille erityisen tärkeää. Suosittelemme myös, että kotimajoittaja ja kaikki samassa asunnossa asuvat tarkistavat rokotesuojansa.

Kotimajoitusverkosto ja Kotimajoituksen tuki ry

Kotimajoitusverkosto, jonka toiminta käynnistettiin eri puolilla Suomea syksyllä 2015, on kansalaisliike, jossa tavalliset suomalaiset kutsuvat turvapaikanhakijoita asumaan kodeissaan vastaanottokeskusten sijaan. Kotimajoitusverkoston jäseniä ovat kotimajoittajat ja -majoittajat sekä valtakunnallisella ja paikallisella tasolla toimivat aktiivit. Kotimajoitusverkosto toimii itseohjautuvasti. Verkoston keskeinen työskentelykanava on Kotimajoitusta turvapaikkaa tarvitseville (Finland) -ryhmä Facebookissa. Kyseinen ryhmä on myös alusta kotimajoituksen etsimiselle ja tarjoamiselle.

Verkoston tukiyhdistyksenä toimii Kotimajoituksen tuki ry:n ja yhdistyksen hallitus ja työntekijät. Työntekijöihin voi olla yhteydessä kaikissa koti- ja yksityismajoitukseen sekä turvapaikanhakijoiden arkeen liittyvissä kysymyksissä. Tarjoamme tukea, neuvomme ja teemme palveluohjausta majoitukseen ja turvapaikkaprosessiin liittyvissä asioissa.

YHTEYSTIEDOT

Yleinen sähköpostiosoite info@kotimajoitusverkosto.fi

Nina Lindfors

Verkoston toiminta paikallistasolla

Kotimajoitusverkosto koostuu eri puolella Suomea toimivista aktiiveista, majoittujista ja majoittajista. Paikallisryhmät olivat Kotimajoitusverkoston toiminnan alkuaikoina keskeisessä roolissa. Paikallisryhmät toivat potentiaalisia majoittujia ja majoittajia yhteen, pitivät yhteyttä vastaanot-

tokeskuksiin ja paikallisiin viranomaisiin ja avustivat osapuolia kotimajoituksen aikana. Usein paikallisryhmät toimivat yhteistyössä muiden paikkakunnalla toimivien yhteisöjen kanssa ja järjestivät aktiviteetteja ja tempauksia, joiden kautta eritaustaiset ihmiset pääsivät tutustumaan toisiinsa. Viestintä paikallisryhmissä tapahtui usein Facebook-ryhmän välityksellä.

Jos koetaan, että tietyllä alueella on tarvetta paikallistoimintaan, kuka tahansa voi perustaa uudelleen paikallisryhmän. Toiminnan käynnistämiseen on saatavilla tukea kokeneilta verkoston aktiiveilta ja työntekijöiltä. Asiasta kiinnostuneita voi löytyä esimerkiksi alueen erilaisista yhdistyksistä, oppilaitoksista ja seurakunnista.

Kotimajoitusverkosto toimii itseohjautuvasti, mikä tarkoittaa, että myös paikallisryhmät voivat järjestää toimintansa parhaaksi katsomallaan tavalla, paikallisesta tarpeesta lähtien. On kuitenkin tärkeää, että kaikki verkoston aktiivit ovat sitoutuneet yhdessä päätettyihin toiminnan periaatteisiin, joita ovat vapaaehtoisuus, vastavuoroisuus, luottamus ja oikeus yksityisyyteen. Paikallisryhmien ja paikallistason aktiivien yhteys verkostoon ja sen tukiyhdistykseen on tärkeää, sillä kotimajoituskyselyitä eri paikkakunnilla tulee paljon esimerkiksi Facebookissa ja sähköpostitse työntekijöille. Kun verkostossa tiedetään, missä kaikkialla aktiivista toimintaa on, yhä useampi majoituksesta kiinnostunut löytää osaksi Kotimajoitusverkostoa.

Työntekijöillä on mahdollisuus tukea paikallistason toimijoita myös mm. tapahtumien, vertaistuen ja koulutusten järjestämisessä.

Liite 1: Kotimajoitus sopimus pohja

.....
Majoittaja

.....
Majoittuja

.....
Puhelin

.....
Puhelin

.....
Kotimajoitusosoite

■ Kotimajoitus perustuu aina vapaaehtoisuuteen. Majoittujalle ei kuulu työvelvoitetta. Majoittaja ja majoittuja ovat sopineet kotitöiden jakamisesta seuraavasti:

.....
.....
■ Turvapaikanhakija ei maksa vuokraa. Majoittaja ja majoittuja ovat sopineet, että majoittuja osallistuu asumisen kustannuksiin seuraavasti (vesimaksu, sähkölasku tms):

.....
.....
■ Majoittajalla ei ole ylläpitovelvoitetta majoittujan suhteen. Majoittuja ostaa lähtökohtaisesti omat ruokansa ja päivittäistavaransa. Majoittaja ja

majoittuja voivat vaihtoehtoisesti sopia ruokien ostamisesta, maksamisesta ja laittamisesta yhdessä myös muuten. Majoittaja ja majoittuja ovat sopineet ruokien ja päivittäistavaroiden hankinnasta seuraavaa:

.....
.....

■ Turvapaikanhakija ja majoittaja ovat sopineet seuraavista talon säännöistä, joita tulee noudattaa:

- Tilat (jaettu ja yksityinen, myös tilat mm. ruokien ja hygieniatarvikkeiden säilyttämiseen)

.....
.....

- Television, tietokoneen ja muiden kodinkoneiden käyttö, langaton verkko jne.

.....
.....

- Tupakointi, alkoholin tai muiden päihteiden käyttö kodissa

.....
.....

- Ruoka ja siihen liittyvät rajoitukset

.....
.....

- Pyykkihuolto

.....

.....

- Yleinen siisteys ja kotitöiden jakautuminen

.....

.....

- Pukeutuminen

.....

.....

- Vieraat ja yövieraat

.....

.....

- Hiljaisuus

.....

.....

- Lasten hoito ja kasvat

.....

.....

- Korvausvelvollisuus jonkun asian särkyessä

.....

.....

- Avain (kenellä avain ja mistä saa vara-avaimen)

.....

.....

- Muuta

.....

.....

Majoittaja on perehdyttänyt majoittujan keskeisiin turvallisuuteen liittyviin kysymyksiin, kuten hätänumerot, palohälyttimiin, mahdolliset sammuttimet jne.

Majoittaja on kertonut ja/tai näyttänyt muut keskeiset taloon, asuntoon ja siellä asumiseen liittyvät tiedot (esim. ovikoodit, patterien ja kodinkoneiden käyttö).

Majoittajalla ja majoittujalla on oikeus yksityisyyteen. Valokuvien tai muun tiedon, jakamisesta majoittujasta tai majoittujasta esimerkiksi sosiaalisessa mediassa sovitaan yhdessä etukäteen.

Majoittaja ja majoittuja voivat purkaa sopimuksen ilman rangaistusta tai maksua. Asiasta tulee ilmoittaa toiselle osapuolelle mahdollisimman hyvissä ajoin. Ongelmien ilmaantuessa suosittelemme ottamaan yhteyttä matalalla kynnyksellä Kotimajoituksen tuki ry:n työntekijöihin.

Kotimajoitusverkosto tai Kotimajoituksen tuki ry ei ole sopimuksessa osapuolena.

Aika ja paikka:

.....

Allekirjoitukset ja nimenselvennykset:

.....

Majoittaja

Majoittuja

Liite 2: Keskeistä turvapaikkaprosessista ja paperittomuudesta

Vaikka majoittujalla ei ole velvollisuutta kertoa majoittajalle turvapaikkaprosessin etenemisestä, hän voi halutessaan niin tehdä ja yhteisestä sopimuksesta majoittaja voi olla turvapaikanhakijan tukena prosessin eri vaiheissa. Majoittuja voi myös jäädä jossain vaiheessa paperittomaksi. Jos esimerkiksi turvapaikanhakijan kielteiset turvapaikkapäätökset johtavat vastaanottokeskuksesta uloskirjaamiseen, hänen kaikki vastaanottopalvelut lakkaavat. Tällöin hän ei myöskään saa vastaanottorahaa, eikä hänellä välttämättä ole mahdollisuutta osallistua yhteisiin kuluihin.

Koska turvapaikkaprosessi ja sen vaiheet sekä mahdollinen paperittomuuteen joutuminen vaikuttavat vahvasti kotimajoituksessa asuvien turvapaikanhakijoiden tilanteeseen, on kotimajoittajien hyvä tuntea pääpiirteet turvapaikkaprosessista, jota avataan seuraavassa.

Turvapaikkaprosessi voi kestää hakijasta riippuen useita kuukausia tai jopa vuosia. Kattavampi kuvaus turvapaikkaprosessin etenemisestä ja käsittelystä löytyy esimerkiksi Maahanmuuttoviraston tai Pakolaisneuvonnan sivuilta.

Henkilöt, jotka majoittuvat Kotimajoitusverkoston kautta, ovat jättäneet turvapaikkahakemuksensa ja se on käsittelyssä. Kun turvapaikkahakemus on jätetty ja turvapaikanhakija on rekisteröity vastaanottokeskukseen, hän voi liikkua Suomessa vapaasti ja lähtökohtaisesti päättää, missä asuu, halutessaan asua muualla kuin vastaanottokeskuksessa. Hänelle järjestetään turvapaikkapuhuttelu, jossa kysytään syitä turvapaikan hakemiselle. Puhuttelussa on oikeus avustajaan. Turvapaikkapuhuttelun jälkeen Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen. Päätöksen saapumisessa voi kestää hakijasta riippuen useita kuukausia, tai se voi tapahtua hyvin-

kin nopeasti. Jos päätös on myönteinen, turvapaikanhakijalle on myönnetty oleskelulupa. Oleskeluluvan saaneille tulee pitää kuntaan muuttamiseen liittyvä oleskelulupainfo vastaanottokeskuksessa.

Jos päätös on kielteinen, siitä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden käsittelyn ajan turvapaikanhakijalla on yleensä oikeus oleskella Suomessa, ja hän myös säilyttää työnteko-oikeutensa. Käsittely saattaa kestää useita kuukausia, tai päätös voi tulla hyvinkin nopeasti. Jos hallinto-oikeus ei muuta Maahanmuuttoviraston päätöstä, turvapaikanhakija voidaan käännättää maasta, edellyttäen, ettei Korkein hallinto-oikeus myönnä asiassa täytäntöönpanokieltoa. Jos turvapaikanhakija ei saa myöskään valituslupaa, kielteinen turvapaikkapäätös on lainvoimainen. On tärkeää, että turvapaikanhakijalla säilyy yhteys omaan avustajaan läpi prosessin. Ennen Maahanmuuttoviraston päätöstä neuvontaa ja oikeusapua saa ensisijaisesti oikeusaputoimistosta. Jos päätös on kielteinen, turvapaikanhakijalla on oikeus valita itse lakimiehensä.

Jos turvapaikanhakijalla on kielteinen, täytäntöönpanokelpoinen päätös, mutta häntä ei kuitenkaan voida poistaa maasta viranomais-toimin, hänen vastaanottopalvelunsa voidaan päättää. Turvapaikanhakijoiden kohdalla puhutaan tässä tilanteessa yleensä niin sanotusta uuspaperittomuudesta joka alkaa uloskirjaamisen jälkeen, kun vastaanottokeskuksen antama tuki päättyy.

Viranomaiset ovat vastuussa paperittomuudessa elävien auttamisesta. Tämä perustuu sekä perustuslakiin että sosiaalihuoltolakiin. Välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon antaminen on ensisijaisesti aina kunnan vastuulla, ja siihen kuuluu ainakin lyhytaikainen majoitus, ravinto, välttämättömät lääkkeet ja kiireellinen terveydenhoito. Paperittomuudessa elävällä lapsella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen, ja hän on lastensuojelun piirissä samalla tavalla kun kaikki muut lapset. Paperittomuudessa elävän lapsen oikeuksia tukee myös Lapsen oikeuksien yleissopimus. Viranomaisten on aina otettava lapsen etu huomioon päätöksenteossa.

Suomessa vastuun jakavat yleensä kunnat ja KELA, mutta käytännöt vaihtelevat kunnittain. Kaikissa (uus-)paperittomuuteen ja palveluihin hakeutumiseen liittyvissä asioissa kannattaa olla yhteys työntekijöihin. Työntekijät antavat sekä turvapaikkaprosessiin että paperittomuuteen liittyvää neuvontaa, tukea ja palveluohjausta.

Kotimajoitusverkosto